

I Norge er der gang i refleksionerne om langvarige, skrantende ægteskaber. Helga Flatland og Nina Lykke har hver især skrevet en roman, hvor der tages hul på et mastodontisk tabu: Står det nu helt så godt til med de 'lykkeligt giftes' evne til kærlighed, hengivenhed og omsorg, eller hvad sker der bag facaden af tilsyneladende trivsel og relationel kompetence?

Helga Flatland er allerede kendt i Danmark for flere andre boglige præstationer. I romanen *En moderne familie* viser hun, hvorledes en hel familie rammes af eksistentiel krise, da det modne par på omkring 70 år udmelder, at de ønsker at lade sig skille. Det specielle ved romanen er, at udmeldingen sker til tre meget voksne børn. Den ældste datter har selv mand og børn og kæmper med at holde sammen både på sig selv, sin egen familie og sine søskende. Den mellemste datter forsøger at blive gravid med sin kæreste i en opslidende fertilitetsbehandling. Den yngste, en søn, tager kompromisløst afstand fra det faste parforhold som institution og må alligevel erkende, hvordan fornuft og følelse i praksis kan være vanskelige at forene. Handlingen foregår i kølvandet på forældrenes annoncering, og læseren følger de voksne børns forskellige opfattelser og reaktioner på det, de har taget for givet – den faste tro på, at forældrene har været og fortsat er til for dem og ikke har noget eget liv.

Nina Lykke præsterer i romanen *Nej, nej og atter nej* et tankevækkende indblik i det 25-årige ægteskab, der kører på autopilot. Hver især har kvinden og manden længe fungeret i en form for tomgang, kun forstyrret af arbejdsmæssige krav og deres to unge voksne børn, der som hjemmeboende kræver servicering. Korthuset vælter. På arbejdspladsen engagerer manden sig i en yngre kollega og får i tiltagende grad nye problemer at tumle med. Kvinden, der i forvejen befinder sig på randen til et sammenbrud, undergår en metamorfose. Alt må hun forenkle helt ud i allermindste detalje: Parrets hidtil fælles bil bliver for en tid kvindens overskuelige hjem, hun langtidssygemeldes og erfarer, at denne særprægede form for *simple living* er bæredygtig for hende lige nu og her.

Både Flatland og Lykke belyser det lange ægteskabelige parforhold som et oplagt arnested for irrationalitet og følelsesmæssige krænkelser. Hvad byder mennesker ikke hinanden, bag lukkede døre, i kærlighedens og ægteskabets navn? Tilsyneladende en masse svært udholdelige, følelsesmæssige prøvelser, hvor kapaciteten til at rumme lidelse synes at være beviset for, at der *må* være kærlighed til stede. Begge romaner er på hver sin måde meget læseværdige. Flatlands roman er præget af en fast struktur, alt efter hvem af de tre voksne børn, der fortæller. Dette er med til at give denne roman en snert af konstruktion, men fred være med det; romanen har noget på hjerte. Lykkes roman foregår til gengæld ud i ét flow og fremtræder mere helstøbt. Også her er der stof til eftertanke.

Det gode ved de to romaner er, at ingen af dem forherliger alternativet, livet alene. Nina Lykkes kvindelige hovedfigur opnår ganske vist en subjektiv oplevelse af genvunden stabilitet i familiens stationcar, og mange læsere må kende til fantasien om det forløsende ved en timeout fra hele ræset. Men vel næppe som et indeklemt menneske i en personbil uden nære relationer, endsige noget at tage sig til i livets mange vågne timer? Helga Flatland lader på sin side skinne igennem, at det gamle ægtepars, dvs. de voksne børns forældres, brud også efterlader dem med ar på sjælen. Kvindens angst og mandens ensomhed kommer mere i forgrunden i deres alenetilværelse, og den tredje alders forhåbning om selvrealisering bliver ikke rigtigt indfriet.

Måske er det, når det kommer til stykket, slet ikke så befriende at være hverken sammen eller hver for sig. Livslang udvikling og livslang afvikling synes med andre ord at være faste følgesvende, uanset hvordan vi lever. De her anmeldte romaner minder os om, at det lange ægteskabelige parforhold kan få mennesker til at stivne i uhensigtsmæssige gensidige vaner, som ikke nødvendigvis har særlig meget med hverken kærlighed, relationel indsigt eller psykisk styrke at gøre.

Psykolog Irene Christiansen. Ansat i Psykiatrisk Center Nordsjælland, Frederikssund, de særlige sengepladser

Supplerende skønlitterær læsning

Norske Gertrude Marstein har skrevet romanen *Hjem til mig*. Romanen handler om den notorisk utro Ove, som læseren følger i udvalgte perioder, lige fra han er i 20'erne til et godt stykke ind i hans 60'ere. Forfatteren holder sin læser på pinebænken, for kommer Ove nogensinde til at lære lektien om at blive hos én kvinde? Dette er romanen om aldrig at forblive 100% i ét parforhold og om, hvad der sker, når dialog er fraværende, og den indre monolog overtager styringen.

Italienske Domenico Starnone er netop udkommet på dansk med romanen *Bånd*. Romanen handler om det aldrende ægtepar og er til dels et tilbageblik på et meget langt og forkrampet samliv. Manden forlader sin kone i fire år for at tilbringe al sin tid sammen med en meget yngre partner. Da det nye forhold skranter, vender han tilbage til kone og børn, men alt er herefter op ad bakke imellem dem – selv 40 år senere. Romanen giver også en vinkel på, hvad det betyder for børnene på sigt, når de voksnes indbyrdes straffeaktioner og modsvar har haft frit lejde.

